

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor: Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa: Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3, 8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GREGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 11. MÄRZ 1974 • POSTFACH, 3 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 10. • PREIS S. FR. 1.00

S čím souhlasíme

DOBROVOLNICKÁ ARMÁDA

I.

V jedenácti měsících mezi 1. únorem 1973 a 1. lednem 1974 si armáda stanovila cíl rekrutovat 148.100 mužů, kteří měli doplnit jejich 13 a jednu třetinu divize. Do splnění tohoto cíle chybí 18 procent. Přihlásilo se jen 122.347 mužů.

Nová dobrovolnická armáda je neúměrně černá a tento nepoměr denně vzrůstá. V roce 1970 bylo v armádě 13 procent černých vojáků, což je podíl, který se příliš neliší od podílu černého obyvatelstva v americké společnosti. Dnes je v armádě 19,6 procenta černých vojáků a v posledních jedenácti měsících bylo mezi novými rekruty 27 procent černých. Tato čísla představují jasně směr nebezpečného vývoje: že budou bílí důstojníci velet jednotkám se stále větším počtem černých vojáků.

V nové dobrovolnické armádě je méně formálního vzdělání než v předešlé. V roce 1964 mělo 67 procent vojáků v armádě středoškolské diplomy. Dnes toto číslo kleslo na 54 procent. V posledních třech měsících jen 41 procent dobrovolníků dokončilo střední školu. Armáda musela slevit ze svého požadavku vysokého procenta středoškolských absolventů, chtěla-li vůbec splnit své kvóty. Nedávno stanovil, že letos nejméně 55 procent nových rekrutů musí mít středoškolské diplomy. Následkem toho armáda asi nesplní náborové kvóty. Dobrovolnická armáda má mezi nově odvedenými muži hrozně vysoké procento příslušníků "čtvrté kategorie". Jsou to muži podprůměrné inteligence a je obtížné je vojensky vycvičit — většinou je to ona kategorie mužů — kteří byli odmítnuti v odvozech před vietnamskou válkou. Nyní jsou v armádě vřátí.

Novou dobrovolnickou armádu rekrutují do značné míry soudci. Tomu, kdo poruší zákon, dávají soudci na vybranou mezi vězením a odvodem. Končí to tak, že se v této situaci mladý muž rozhodne pro službu vlasti v armádě. A přitom se ani nedá říci, že by se do armády hrnuli aspoň muži tohoto kalibru. Reklamní kanceláři ve Philadelphii platí armáda 39 milionů do-

larů ročně za rafinovanou kampaň. Každý nový rekrut stojí armádu téměř 319 dolarů na výlohách za reklamu. Celkové náklady za rekrutování a přijetí nového vojáka jsou 1.200 dolarů.

Stuart H. Loory,
v "New York Times"

DOBROVOLNICKÁ ARMÁDA

II.

Je zajímavé, že ve sdělovacích prostředcích argumentují v otázce dobrovolnické armády velice hlučně pro a proti právě ti, kdo jsou, jak se zdá, nejvíce vzdáleni od jejich denních operací (členové Kongresu, generálové v Pentagonu a podobní).

Domnívám se na základě vlastních poznatků — které jsou, uznávám, nevelké, ale jsou potvrzeny zkušenostmi mých kolegů, že by dobrovolnická armáda patrně nemohla účinně reagovat v případě bezprostředního vnějšího vojenského ohrožení naší země.

Myslím, že to má dva základní důvody: Za prvé, velkou část nových rekrutů tvoří podprůměrní jednotlivci, kteří se snaží uniknout "vnějšímu světu", ať už je to trest vězení nebo tlak nezávislé existence, který odpadá ve vojenské službě. Za druhé, disciplinární systém v armádě se tak uvolnil, že jakékoli zdání disciplíny je nemožné. Vedlejším výsledkem experimentu s dobrovolnickou armádou a zároveň největším zklamáním je však podle mého názoru prozatím to, že americká mládež, která po skončení vietnamské války absolvovala vysoké školy, téměř jednomyslně odmítá z vlastní vůle bránit svou zemi. Její nepřítomnost se bolestně pocítuje.

C. L. Lawlor,
dopis redakci
"New York Times"

STARÝ A NOVÝ LIBERALISMUS

Žádné město není politicky liberálnější než New York. Kde který liberální program byl zde odhlasován jako zákon, prohlášen za všelék a vyekvalován; byl obhajován, i když se viditelně neosvědčil, užívalo se ho dokonce jako obrušku proti rozumným kandidátům. Tak se postupovalo po mnoho let a výsledek je,

(Pokrač. na str. 7)

Dilema evropských demokracií

Politický neklid dolehl na západní Evropu. Výsledkem je oslabení většiny vlád a tři země, Velká Británie, Belgie a Itálie jsou v těchto dnech prakticky bez výkonné vlády vůbec. A přitom jsme teprve před pár měsíci slyšeli prohlášení devíti členů Evropského hospodářského společenství, že promluví "jedním hlasem" a vyvinou harmonickou "evropskou identitu."

Hledáme-li příčiny, které v západních demokraciích podminovaly autoritu vlád, najdeme korupci, skandály, nepružnost i prostě rozpadávání se stárnoucích politických koncepcí, — najdeme však také ono "poslední stéblo", jímž je náhle se vynořivší o-

lejová krize. V jejím důsledku se hroutí celá cenová struktura, na které bylo postaveno hospodářské plánování, a obchod, výroba a zaměstnanost nutně dojdou změn — a sotva k lepšímu. Čehož politickým důsledkem je srážka hospodářských nadějí a hospodářských obav.

Prosperita západních demokracií vstupuje do slepé uličky a obyvatelstvo vyčítá vládám, že je ponechávalo v iluzích, že růst blahobytu je zajištěn, že průmyslová expanze je bezhraničná.

Holá skutečnost vychází najevo, ale žádná vláda dosud neřekla svému lidu otevřeně, že jsou jenom dvě možnosti: zastavení ekonomického růstu a možná dokonce krok

zpět v životní úrovni, anebo hospodářská expanse, avšak doprovázená inflací a dalšími nepříjemnostmi. (Ostatně: jak by asi v jednotlivých západních demokraciích reagoval lid na tyto alternativy?)

V důsledku této situace ztrácejí vlády půdu pod nohama a voliči ztrácejí důvěru nejen k vládám, ale i k velkým opozičním stranám. Zkoušejí to s menšími skupinami, což je nebezpečný ukazatel. Nejde dosud o krizi demokracie, ale je to zřetelný projev rostoucího přesvědčení lidu, že vládní systémy, které se osvědčily v dobách prosperity, nejsou schopny řešit nové hospodářské problémy.

J. H.

VYTRVALOST PROTESTU

Milan Schulz

Vždycky, když už se moderní diktatuře zdá, že nekonečným řetězem menších a větších úderů svedla myšlení svých poddaných do přesně určených mezí, vždycky se ještě pozvedne hlas nesouhlasu nebo dokonce odporu. Vedoucí činitelé totalitních států východoevropského typu to s obyvatelstvem zkoušejí všelijak: dříve — za Stalina — po zlém dokonce v masovém měřítku, později — po Stalinovi — metodami nancovanějšími. Dnešní československý režim využil například jisté morální únavy širokých vrstev, plynoucí z vědomí neúspěchu celonárodního pokusu o demokratické v roce 1968, a zahrál jednoznačně (a také na poli, kde k tomu může získat hmotné prostředky) na spotřebitelskou strunu. I když oficiální propaganda stále hovoří o marxleninských idejích jako hlavních nositelích smyslu společnosti, ve skutečnosti se ze všeho nejvíce mluví o spotřebním trhu, o cenách toho či onoho, o stavbě bytů a chat, o automobilech a dálnicích. Účelem života má

být: dost si vydělat, aby si člověk mohl za vysoké ceny nakoupit dobré věci a zařídit pohodlný život. A mlčet. Tak je to vypočítáno v chladně uvažujícím politikářském mozku, který už se za těch pár desítek let (včetně sovětských zkušeností) přece jen poučil o tom, že bílé není vždy ten nejlepší prostředek k udržení pořádku. Ale přesto — i za těchto okolností, kdy i střízliví svědkové hovoří o apatii a lhostejnosti jako o základní obecné atmosféře — znovu, jak už řečeno, "vstanou noví bojovníci". Abychom paradoxně ocitovali verš z oficiálních režimních zpěvníků.

Bylo to například v roce 1956, zjara, poté, co se vlastně ještě ilegálně šířil text Chruščovova projevu o takzvaných "chybách kultury osobnosti"; československá literární a filosofická publicistika se jen opatrně pouštěla na dotud nedotčená a zakázaná pole; poprvé vyvstaly otázky, pochybující o "vědeckosti" různých, jinak všeplatných tezí vládnoucí ideologie; to jest: vyvstaly

veřejně, s částečnou publicitou čtenářů literárních časopisů. A tehdy, kdy se jen naznačovalo a opatrně taktizovalo, vystoupil na tribunu spisovatelského sjezdu básník, dnes už mrtvý, a pronesl, čistou, vznešenou češtinou, vášnivě obvinění režimu z nelidského postupu vůči lidem, kteří si dovolili mít jiný názor. Plenum sjezdu, tehdy — po letech poprav a mučení — ještě ve své většině zcela nepřipravené na tak otevřenou odvahu, vzdalo statečnému básníkovi čest frenetickým potleskem. Pak se z toho všeho ovšem stala aféra, ten či onen svůj sou-

(Pokrač. na str. 2)

ZRUŠÍ ČI NEZRUŠÍ?

Přestože podle náznaků řady arabských představitelů má na konferenci "olejových" států dojít k rozhodnutí zrušit embargo proti řadě států včetně USA, ozývají se uvnitř některých arabských států hlasy, držet se "naftové zbraně" tak dlouho, než dojde ke konkrétnějšímu mírovému jednání s Izraelem.

O ČESKOSLOVENSKU

Problémy s pečivem

Už po mnoho let jsou ve městech potíže s čerstvým ranním pečivem. Lidé — hlavně v Praze — se zlobí, že ještě dopoledne se v centru města prodávají housky, upečené dávno v noci. Výrobci si stěžují, že nemohou zvýšenou spotřebu při nedostatku strojů, ale především pracovních sil zvládnout. Částečně má situaci napravit budovaná velkokapacitní pekárna v Michli. Má stačit na zásobování 300.000 lidí chlebem i pečivem. Ve výrobě chleba to má při nové technologii dokonce stačit jen při dvou-směnném (a ne třísměnném) provozu.

Evropský časopis?

Člen čs. delegace na ženevských jednáních o spolupráci v Evropě, ředitel Ústavu mezinárodních vztahů Jaromír Sedlák řekl v televizním rozhovoru, že se hovoří o založení evropského časopisu, kde by se — jak on řekl — "psaly věci z různých, tak říkajíc, ideologických pozic." Časopis by měl být k dostání ve všech evropských zemích. Sedlák hovořil také o plánovaných televizních diskusích.

Obchod s Jugoslávií

Na jugoslávském ostrově Krku proběhla jednání mezi pražskou a bělehradskou vládou o aktuálních otázkách hospodářské spolupráce obou zemí. Letošní výměna zboží podle dosažených dohod dosáhne obrátu půl miliardy dolarů. Delegace se dohodly i na průmyslové kooperaci a specializaci.

Tramvaje na export

Pražský závod ČKD-Tatra vyrábí tramvaje především pro export. Hlavními odběrateli jsou východoevropské země, hlavně SSSR, východní Německo, Rumunsko a Jugoslávie. V SSSR jezdí těchto tramvají 4000; letos dostanou města v různých republikách 600 nových vozů. Nejnověji dodává Tatra 50 vozů i do egyptské Káhiry.

Čs. auta do ciziny

Čs. firma Motokov vyvezla loni do zahraničí téměř 120.000 osobních aut, mikrobusů a dodávkových vozů, z toho něco přes 40.000 na Západ. Celkově je to o 25.000 vozů víc než v r. předcházejícím. Největšími odběrateli škodovek byly Jugoslávie a Polsko, pak NDR a Maďarsko. Ze západních zemí je daleko vpředu Velká Británie (skoro 12.000 vozů), pak Francie (6500), západní Německo, Itálie a Řecko. Škodovky se dostaly i do Jižní a Střední Ameriky, na Střední Východ a do Austrálie.

Šikovy Argumenty

Profesor Ota Šik vydal v hamburském nakladatelství Hoffmann a Campe knihu Argumenty pro třetí cestu. Kniha vznikla na základě diskusí kolem autorovy předeslané knihy Třetí cesta. Týká se nových proudů ve světové ekonomice a sociálně-politických otázkách s tím spojených. V západním Německu se knize dostalo dobrých recenzí.

ČSSR v Dubně

Jako zplnomocněnec vlády se zúčastnil zasedání sboru členů zemí Spojeného ústavu jaderných výzkumů v sovětském městě Dubně předseda Čs. akademie věd Kožešník. Stálým náměstkem ředitele tohoto ústavu je atomový vědec prof. Čestmír Šimáně. Dubno zahrnuje desítku výzkumných ústavů, budovaných od r. 1956. Čs. vědci pracují především v základním výzkumu, t. j. v oblasti fyziky atomového jádra a fyziky vysokých energií.

Zimní kalamity

Přes poměrně mírný průběh středoevropské zimy došlo v ČSSR k několika kalamitním situacím. Už jsme psali o námrazách a vichřicích v polovině ledna; později oznámil jen lesní závod v Novém Městě na Moravě, že bylo polámano asi 200.000 plnometrů dřeva, což představuje tříletou těžbu tohoto závodu. Podobná spoušť tu nebyla od roku 1930. Celkové škody, které tato vlna mrazů a sněhu způsobila jen na Moravě, činí asi 40 milionů korun. V prvním únorovém týdnu zuřila opět sněhová bouře nad Krušnými horami a nad Krkonošemi. Napadlo 40 cm sněhu a vznikly až 4-metrové závěje na silnicích.

Velvyslanec v NSR

Prvním poválečným velvyslancem Československa v Německé spolkové republice byl jmenován Jiří Gotz, dosavadní náměstek ministra zahraničí. Gotz — který patří k tzv. "dělnickým kádřím" na ministerstvu — se na německé otázky už před lety specializoval. V poslední době vedl také dlouho se táhnoucí závěrečná jednání mezi Prahou a Bonnem o uzavření smlouvy o normalizaci vztahů.

Výstavba komplexu

v Čechách je stále důležitým tematickým úkolem. Letošní rok se má investovat do budování petrochemie v Záluží u Mestu půl druhé miliardy korun, v Neratovicích přes jednu miliardu. Součástí komplexu je stavba etylénovodu, která začala loni.

Závodní stravování

Jedna statistická cifra, která nesvědčí pro "socialistické zřízení": 80% čs. pracujících je denně přibližně 10-11 hodin, t. j. včetně doby strávené cestou do zaměstnání — bez teplé stravy. Přitom je známo, že takovouto životní správou trpí celkové zdraví člověka a také, že výkon vhodně stravovaných lidí je až o 10% vyšší. Vyřešit může ten problém jen dobře fungující závodní a společné stravování. V Československu se po válce závodní jídelny — v době přidělu zvýhodněné — těšily velkému zájmu. Se zrušením lístkového systému však začal zájem upadat. Kromě toho byly v 50. letech jídelny převedeny ze správy závodů do státního podniku Restaurace a jídelny, s údajným cílem likvidovat jejich velkou finanční ztrátovost. To se na papíře během příštích let podařilo.

Zároveň ovšem podniky ztratily zájem o rozšiřování té-

to sítě, o její modernizaci. Tím se zmenšil i zájem strávníků, hlavně pak po r. 1964, kdy v důsledku nyní i oficiálně přiznávané stagnace národního hospodářství byl snižován a pak zrušen tzv. zaměstnavatelský příspěvek na závodní stravování. Jídlo se zdražilo, počet strávníků klesl rázem o 40%. Mnoho závodních jídelen bylo zrušeno také proto, že podávání jídel během směny bylo za-

Festival politické písně

V Hornickém domě kultury a techniky v Sokolově se konal 2. celostátní festival politické písně. Soutěžili na něm profesionální i amatérské soubory a jednotlivci, také z Chile a z východního Německa. Takzvaný "protest-song" mohl ovšem zaznít jen na úředně povolená nebo dokonce podporovaná témata.

kázáno a přesunulo se až na dobu po jejím skončení. Tím zmizela veškerá atraktivnost tohoto způsobu stravování. Lidé se zase přeorientovali na studenou přesnídávku, buď donesenou z domova nebo nakoupenou v závodních kantinách a bufetech. Po r. 1967 byl zaměstnavatelský příspěvek opět zaveden. Přesto se dnes na čs. závodním stravování podílí asi 17% všech pracujících, přičemž dalších 6-7% se stravuje v normálních restauracích na závodní předplatné. Evropské statistiky o společném stravování říkají: v SSSR 40% pracujících, v západním Německu 45%, v Anglii přes 30%, ve Francii 47%, ve Švédsku 35%, ve východním Německu 30%.

Pro povzbuzení vývoje udělali čs. byrokraté nedávno příznačný krok: zřídili při národních ministerstvech obchodu Správy závodního stravování.

VYTRVALOST PROTESTU

(Dokončení se str. 1)

hlas odvolal, leč slova, jednou vyřčená, už nikdo nikdy zpátky vzít nemohl.

Čas šel dál, státníci se vystřídalí, povaha věcí však zůstala stejná. Zvůle vládla v takzvaném socialistickém systému i nadále, cenzura předváděla brilantní kousky, úřady si podle libosti pohrávaly s teoretickými občanskými právy. A tu — jedenáct let po události shora vylíčené — shodou okolností opět na tribuně spisovatelského sjezdu zazněl hlas, žádající od vedení státu pravdu a poctivost, což jediné — říkalo se v projevu — by mohlo zaručit případně stejné chování občanů. Tenhle protest byl oproti někdejšímu básnickovu patosu naopak věcný a střízlivý, leč — obohacen poznáním dalších let — o to naléhavější a se záběrem daleko širším. Byl také jednou z hlasitých předzvěstí události téměř bezprostředně následujících, které se do historie Evropy zapsaly jako "Pražské jaro 1968". V jeho průběhu vyšlo nakrátko najevo, jak velmi široká je ta základna onoho protestujícího hlasu, který ve vylíčených případech zazněl ze spisovatelského fóra. V době, kdy nefungovala ani vnější, ani vnitřní cenzura, otevřeli li-

dé proud výmluvnosti a v několika měsících — jako by věděli, že nemají času na zbytek — vypověděli své starosti z dosavadního průběhu "budování socialismu" i své představy, jak by to mohlo a mělo jít dál. Tyto stížnosti a — ovd $\Delta u \alpha \eta \sigma \nu \epsilon \zeta \Delta \rho \alpha \varsigma \Delta \eta \mu \alpha \tau \omega$ — středky, které diktatura nasazuje vždycky, když neví, kudy kam: tanky a bajonety. Tedy způsobem, po němž obvykle nějaký čas panuje hrobové ticho. Ale ani to se nestalo. Už nad rachocením obrněnců zněla slova nesouhlasu. A podnes — byť opět v míře, omezené cenzurou a terorem — znít nepřestala. Odvážní spisovatelé a publicisté zůstali hlasateli toho, co si myslí i lidé, kteří nemohou, nechtějí nebo si netroufají promluvit nahlas.

Vytrvalost československého protestu dostala v poslední době silnou podporu z místa, odkud se to už příliš nečekalo: přímo z centra novodobého útlatku, ze Sovětského svazu, z Moskvy. Jistěže ne z Kremlu, ale akademik Sacharov nebydlí ani tak daleko od Rudého náměstí a Solženicynovo (vlastně nezákonné) moskevské sídlo, byť jeho ženy, nebylo také příliš odlehlé. A teď se — právě ve chvíli, kdy sovětskými prostředky zní jedna z oněch

proslulých a pokryteckých kampaní, odsuzujících to či ono (tentokrát vyhoštěného spisovatele) — k této podpoře přihlásil další, téměř nečekáný hlas. Básník Jevgenij Jevtušenko, bez nejmenší pochyby zanícený vyznavač socialismu, sovětský patriot, který se k těmto svým myšlenkám mnohokrát přihlásil verši silně proklamativními, tento autor — jemuž přišlo zatěžko neprotestovat proti mocenské zvůli, namířené proti lidské osobnosti poctivého spisovatele — se ozval veřejně. To jest: dal v Moskvě kolovat své obsáhlé a působivé prohlášení, v němž klade otázky velice podobné těm, jež před šesti lety přednesl jeho český kolega na sjezdu svého svazu. Otázky po skutečném dodržování práv obyčejného člověka, o otázky po slušném zacházení s prostým občanem, otázky po opravdovém dodržování obsahu slov "socialistická demokracie". — Pravda, je sporné, ke kolika uším se za daných okolností tato slova dostanou. Mocenská zvůle je silnější — alespoň v dané chvíli — než hlas pravdy. Ale nelze nezaznamenat, že tento hlas, navzdory hrubému útlatku, zní z různých koutů východní říše. Je dobře mu pozorně naslouchat.

ZA JÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZA JÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly boдрé místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bolavým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu: AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zurich/Schweiz

Přihlašte se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatíte poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtnete. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní * Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

Klidnější Latinská Amerika

Vývoj v Latinské Americe ztrácí teď poněkud na své obvyklé dramatickosti — komentář New York Times to oheďdy vystihl titulkem "Jižní Amerika táhne doprava, a levice jde s sebou".

To jistě nemá znamenat, že zmizely hluboké společenské problémy; ale dochází ke změně v politickém povědomí latinských Američanů: už se nepokládá za samozřejmé, že nejrozměšší cesta k nápravě poměrů spočívá v revoluci.

Pozoruhodným příkladem je Guatemala, ona populární "banánová" republika, která platila za ohnisko revolučních nepokojů Střední Ameriky. Brzy se tam budou konat presidentské volby — už třetí, po sobě jdoucí opravdové volby. Guatemala se na ně chystá, alespoň prozatím, klidně, bez mimořádného politického vzrušení, a není to apatie: hospodářství země kvete — nejen pro takzvaný kapitál, ale i pro pologramotné indiánské obyvatelstvo — které se organizuje ve výrobních družstvech. Dnes tato největší středoamerická republika překvapuje i optimisty: včdyt' ještě před pěti lety vedli teroristé radikálně komunistické levice soukromou občanskou válku proti vládě, což zase dalo podnět ke vzniku pravicových bojůvek. Násilí a únosy byly nedílnou součástí denního živo-

americké země za mocné podpory Sovětů odsuzovaly "imperialismus" Spojených států a jejich smluvní výsostná práva v zóně průplavu. Rok po tomto nezvyklém výletu Bezpečnostní Rady z New Yorku do Panamy je situace podstatně jiná: latinsko-americké země iniciativně hledají ke Spojeným státům nový přístup; v zahraničně-politické koncepci Dr. Kissingera vidí záblesk toho, co kdysi pro ně znamenalo Kennedyho Spojenectví pro pokrok. V dubnu se mají ko-

nat presidentské volby v Kolumbii, tedy v zemi, která dovede být hluboce demokratická a tradičně i vášnivě revoluční. Dnes je v Kolumbii demokratická vláda, ale také tři teroristické skupinky "bandidos" krajní levice. Ty bojují zatím více méně mezi sebou, ale za voleb mohou mít nepředvídatelný dopad — i tím, že by v případě krise mohli na politickou scénu přivést opět generály, s nimiž měla Kolumbie v padesátých letech velmi zlé zkušenosti.

PŘEDVÍDAVOST

Je mnoho zajímavého v dokumentech z archivu presidenta Kennedyho, které jsou nyní veřejnosti přístupny v počtu stodeseti tisíc — v knihovně JFK. Podívejme se na některé z těchto "presidentských papírů" blíže. Tak třeba na memorandum o schůzce presidenta Kennedyho a Eisenhowera devatenáctého ledna 1961, den před Kennedyho inaugurací. Během té rozmluvy řekl Eisenhower Kennedymu, že Spojené státy budou pravděpodobně muset intervenovat v Laosu. "Kdyby Laos padl komunistům do rukou, padl by jim do rukou stejně tak Thailand, Kambodža a Jižní Vietnam", prohlásil prezident Eisenhower. Řekl dále, že důležitost Laosu je, podle něho taková, že v případě — kdyby nebylo možno přesvědčit ostatní spojence, aby se k US připojili, on, Eisenhower by byl, "jako poslední zoufalá naděje" pro jednostrannou intervenci.

"Bylo by osudné," řekl Eisenhower Kennedymu, "připustit, aby komunisté měli jakýkoli podíl na nové vládě v Laosu. Jak ukazuje zkušenost, kdykoli je komunistům dovoleno v takové zemi účastnit se na vládě, nakonec se tam zmocní veškeré kontroly..."

Ještě celou řadu dalších zajímavostí — aktuálních i po třinácti letech — obsahují "presidentské papíry". Například: Vedoucí senátní většiny Mike Mansfield nabádal presidenta Kennedyho, aby omezil US zájem o Jižní Asii a "soustředil naše hlavní úsilí v místě jako je Vietnam, kde je ještě pro budoucnost nějaká naděje..."

Presidentův poradce Theodore Sorensen řekl Kennedymu během takzvané Kubánské krize v roce 1962, že sovětské nukleární zbraně "nikdy zvlášť neměly vyváženost moci", že však nesmějí být tolerovány "jestliže naše odvaha a naše odhodlání má být bráno vážně jak našimi přáteli tak našimi protivníky..."

Kennedyho poradce v otázkách národní bezpečnosti — McGeorge Bundy nabídl svou

resignaci po neúspěšné invasi na Kubu (v Bay of Pigs). V dlouhém memorandu presidenta Kennedymu v květnu 1961, senátor Mansfield říká: "Podle mého názoru jsme se rozlezi příliš daleko po praskajících větvích v oné oblasti (Jižní Asie) a stojí nás to spoustu úsilí a peněz, a náš hlavní problém teď je, jak z nich slézt tak, aby naše odhodlání odpovídalo našim zájmům — slézt z nich důstojným a odpovědným způsobem, než nás komunistické intriky donutí bud'to slézt v rozpacích a chaosu anebo se po nich vyšplhat ještě dál a výš... Jak já to vidím, jediný způsob, jak to učinit je tento: soustředit naše úsilí v místě jako je Vietnam, kde je ještě nějaká naděje pro budoucnost..."

Když US tajná služba potvrdila přítomnost sovětských nukleárních zbraní na Kubě, Sorensen napsal Kennedymu ve čtyřstránkovém memorandu mimo jiné toto: "Vcelku se soudí a uznává, že tyto zbraně, i třeba v plné operativnosti, nijak významně nezvětší megatonáž, jež by mohla být vržena na americkou půdu. Nicméně se celkově uznává, že tolerovat přítomnost útočných nukleárních zbraní v zemi vzdálené jen devadesát mil od našeho pobřeží, není možné..."

Bundy, nyní prezident Fordovy nadace, poslal Kennedymu nedatované, rukou psané memorandum po nezdařené americké invasi na Kubu na jaře 1961: "Víte, že si přeji, abych Vám byl sloužil lépe v kubánské epizodě a doufám, že víte, jak obdivuji Vaši udatnost pod palbou v onom případě. Jestliže můj odchod Vám může jakkoli posloužit, doufám, že mne propustíte..."

Čtyřčata na Moravě

V obci Štítné na Gottwaldovsku se narodila manželům Hnilovým čtyřčata, tři chlapci a jedna holčička, ve váze od 1050 do 1500 gramů. Rodiče pracují v místním zemědělském družstvu a mají už syna.

DĚTI PATŘÍ RODIČŮM...

Ve Francii vznikl Výbor pro osvobození československých dětí-rukojmí, kterého cílem je vyvolání mezinárodního hnutí ve prospěch rozdělených čs. rodin. Po okupaci Československa v roce 1968 mnozí uprchlíci nechali doma děti s tím, že je pozvou do zahraničí — až se ustálí jejich nové existenční podmínky. Žel, čs. úřady brání dětem vycestovat za rodiči s odůvodněním, že je to proti statnímu zájmu.

Nepomáhají žádosti ani prosby, adresované čs. úřadům nebo mezinárodním organizacím. Výše spomenutý Výbor usuzuje, že jedině nátlak veřejného mínění může přesvědčit čs. orgány o nutnosti změnit jejich nelidské stanovisko. Výbor pro osvobození čs. dětí-rukojmí, jehož sekretářkou je francouzská občanka Madame Veronique Chabrol (277, rue de Vaugirard, 75015 Paris, France), spolupracuje s humanitními organizacemi jako je Francouzská Liga pro Lidská Práva, Comité National de l'Enfance, katolická Cimade, levicové odborové svazy školství,

sdužení rodičů atd. Vydal 24-stránkovou brožurku "Enfants-otages" ("Děti-rukojmí"), kterou možno objednat u paní Chabrol, připravuje tiskovou konferenci, podpisovou akci, plakáty a podobně.

Současné hledá možnost založit podobné Výbory v jiných zemích, protože akce se může setkat s úspěchem jen když získá mezinárodní rozsah.

—jl—

Na vyšší místa

V Domě kultury Spojených oceláren v Kladně se konal sjezd Českého svazu žen, jehož předsedkyní byla opět zvolena Marie Jarošová. Na sjezdu promluvil také předseda české vlády Korčák — který mimo jiné konstatoval, že se lze zřídka setkat s ženou na místě ředitele nebo jeho náměstka. I v závodech, kde pracuje až 80% žen, jsou na všech odpovědných funkcích muži. V nadpodnikových a státních orgánech, včetně ministerstev, tomu není jinak. Situace se má změnit "na základě směrnic ÚV KSČ

DISKUSE O ČSSR

Západoněmecký deník Frankfurter Allgemeine Zeitung přináší zprávu o diskusi — kterou uspořádal okresní výbor sociálně-demokratické strany ve Frankfurtu nad Mohanem. Téma: Československo a socialismus; účastníci: bývalí členové ústředního výboru KSČ (zvolení na známém XIV. sjezdu v srpnu 1968 ve Vysočanech) Jiří Pelikán a Josef Pokštel, oba teď žijící na Západě, přední šlesvicko-holštýnský sociálně-demokratický silně levicový činitel Jochen Steffen a představitel odborového svazu kováků Heinz Brandt; dále především mladší členové západoněmecké sociální demokracie, mnozí z nich se silnou náklonností ke komunistickému přesvědčení. Bývalý předseda sociálně-demokratické mládeže, dnes frankfurtský funkcionář této strany Carsten Voigt hovořil v úvodu diskuse zcela jednoznačně v tom smyslu, že vstup vojsk Varšavského paktu do Československa zůstává zjevným příkladem současné situace, kdy je uvedena v pochybnost svoboda kteréhokoli evropského státu rozhodovat o systému — jež v něm bude vládnout; neboť to vše je podřízeno hegemoniálně-mocenskému přemýšlení v obou dnešních hlavních vojensko-politických blocích. Diskuse kolem Československa — soudí list Frankfurter Allgemeine Zeitung — se tak místo historické připomínky stala aktuální debatou. Účastníci shromáždění se shodli na tom, že ten, kdo odsuzuje použití síly (v tomto případě Sovětského

svazu), by, jako zastánce demokratického socialismu měl také odsoudit to, co se děje třeba v Řecku nebo v Chile. Ale v diskusi byl položen i jiný požadavek: ten, kdo se chce důvěryhodně vydávat za demokratického socialistu — musí sovětskou okupaci Československa odsoudit zcela jednoznačně. Komunisticky naladěná část účastníků diskuse k tomuto požadavku odmítavě mlčela, stejně jako k výroku Heinze Brandta — který řekl: "Sovětský svaz stojí na prahu socialistické revoluce. Pak musíme vědět, kde jsou naši spojenci". Českoslovenští účastníci diskuse i tohle naznačili konkrétně, když řekli: "Naším soudruhům je Haveman, nikoli Ulbricht nebo Honecker. S ním bychom se měli spojit pro vítězství demokratického socialismu v celém Německu." Jedním z nejzajímavějších účastníků diskuse byl už citovaný Heinz Brandt, který v debatě, jež se pochopitelně dotkla i případu Solženicyn, připomněl i své zkušenosti komunistických žalářů a dodal například o Chruščovovi: ten vyvolal sociální revoluci, protože zrušil třídu "státních otroků" (čímž se naráží na obyvatele dnes už legendárního souostroví sovětských koncentračních táborů), otroků, jejichž počet dosahoval výše 12 milionů osob a jejichž kosti lemuji kanály, ulice a budovy, na jejichž stavbě se podíleli. — Závěr dostatečně výmluvný pro ducha diskuse, o níž referuje západoněmecký list Frankfurter Allgemeine Zeitung.

M. S.

NA LEPŠÍ K VAŠATOVÍ

ta. V šedesátých letech mival terorismus hluboké zázemí na Kubě; ale i ta se po nedávné Brežněvově návštěvě údajně vzdala své dřívější role podněcovatele revolucí v Latinské Americe a drží ze zpátky.

O první únorové neděli volila republika Kostarika. Volby byly klidné, příštím presidentem je sociálně-demokraticky orientovaný Daniel Oduber, kandidát vládnoucí Strany národního osvobození. Přitom ve volbách došlo k paradoxu, který je jinak typický snad pro otevřenou demokracii Spojených států: Strana národního osvobození sice získala presidenta, ale ztratila patrně dosavadní většinu v 57ti členném parlamentě. Tři krajně levicové politické skupiny, hlavně komunisté a fidelisté utrpěly drtivou porážku.

V jižním sousedství Kostariky, v republice Panama, došlo rovněž k významnému vývoji — byla podepsána dohoda se Spojenými státy o budoucí změně statutu panamského průplavu. Loni v půli března ještě Bezpečnostní rada Spojených národů pořádala okázalé zasedání v Panamě City, kde latinsko-

Dr. A. Rašín - první oběť komunismu

Od dob svého mládí dr. Rašín s oblibou citoval verš Horácův "feriuntque summos fulgura montes" — blesky tlučou do hor nejvyšších. Jako mladík ve věznici na Borech vkladal do citátu veselou ironii. Dne 18. února 1923, tedy právě před jedenapadesáti léty, zemřel zasažen bleskem vyšechnutým z českého politického bahna, na následky atentátu spáchaného na něm mladíkem, který krátkou dobu před tím vystoupil formálně z komunistické strany.

Dr. Rašín prošel několikrát rakouskými žaláři, byl odsouzen k smrti; byl z vedoucích "Maffie" za první světové války, a autorem prvního, zakládajícího zákona československého; vyrval svoji znalostí a energií mladý stát z kataklysmatu poválečné anarchie; položil základ československé hospodářské politiky stejně jako T. G. Masaryk a Eduard Beneš politiky zahraniční; odolával úspěšně neuvěřitelným štvanicím ze strany těch, kteří měli svoji lásku k rodicimu se státu jen stupněm, v jakém v něm nalézali uspokojení svých egoismů.

Jeho charakter, obětavost a mužnost se nestaly v československé politice příkladem stejně pronikavým jako jeho zásady hospodářské, a jeho často nepohodlný příklad pomalu upadal v zapomnutí.

K uctění jeho památky přinášíme text dopisu, který v den Rašínova úmrtí adresoval prezident T. G. Masaryk vládě, konkrétně náměstkovi předsedy vlády, Janu Malypetrovi.

Na Lánech, 18. února 1923.

Pane ministře vnitra,

Dr. Rašín dnes podlehl zločinnému poranění, jednám v duchu jeho, jestliže Vás a Vaše kolegy ve vládě žádám, abyste mi co nejdříve dali návrh na obsazení finančního ministerstva. Připojuji se k prohlášení vlády danému po útoku na Dr. Rašína a očekávám, že nová správa finančního ministerstva bude organicky pokračovat v plánu a tradicích zvěčnělého ministra.

Obezřetnou pevností se jí a vládě podaří zachovat odkaz Rašínův, pořádek a konsolidaci státních financí; nový ministr bude v zájmu státu organicky budovat na základě drem Rašínem položeném.

Nemohu přestat na tomto administračním vyřízení, třebaže důležitého vládního úkolu. Ode dne jeho poranění zabývám se drem Rašínem — finančníkem, politikem, člověkem: jeho pevnost a rozhodnost, jeho silná vůle a neústupnost staly se již příslovečnými, ale tato charakteristika není úplná, protože pomíjí jeho srdce. Dr. Rašín nebyl jen pevným charakterem, byl také milým člověkem; jak byl přístupný argumentům i odpůrcovým, tak dovedl být věrným a teplým soudruhem a přítelem i širokému kruhu, přesahujícímu jeho milovanou rodinu. Dr. Rašín byl člověk v pravdě český; prostý, pracovník, muž z ocele a srdce.

Svůj smysl politický projevil Dr. Rašín hned v Omladině a tímto směrem pokračoval za světové války. Stali jsme se spolupracovníky hned ze samého počátku války; v roce 1915 byla naše revoluční součinnost již velmi intimní a dokonce se stalo, že naše činnost ve Švýcarsku jemu a jeho soudruhům přitížila. . . Ale nepoddal se Rakousku; a když v roce 1917 byl z žaláře propuštěn, ujal se doma vedení politického. Jeho propuštění čekal jsem za hranicemi toužebně, věda, že je v čele domácího odboje, měl jsem pocit jistoty. Rakousko ho odsoudilo k smrti, ale on stal se vůdcem k novému životu. Životu národa.

Vzpomínám, jak sám líčil provedení převratu dne 28. října; jak rychle rozšířil Andrassyho kapitulaci před Wilsonem, den před tím prohlášenou, a jak z ní vyvodil možnost a nutnost převratu. Byla to dovedná synthese naší revoluce zahraniční a domácí, veliký politický čin státnické prozíravosti. Přechítám si znovu manifest, jež k našemu lidu se svými přáteli, drem Soukupem drem Šrobárem, ministry Švehlou a Stříbrným dal dne 28. října; prohlašuje naši samostatnost a závěrem zdůrazňuje, že náš stát je a má být státem kulturním a praví: "Nezklameš očekávání celého kulturního světa, který se žehnáním na rtech vzpomíná Tvých slavných dějin, jež vyvrcholily v nesmrtelné výkony československých legií na západním bojišti a Sibiři." A ještě jednou volá k lidu: "Zachovej štít čistý, jak jej zachovalo Tvé národní vojsko."

Ano, náš štít musí být čistý. Jistě je čistý štít jeho, na němž,

(Pokr. na str. 5.)

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

DOKUMENTY

Stalin a Hitler - pakt proti Evropě

Letos si svět připomene už pětatřicáté výročí Stalinova paktu s Hitlerem v roce 1939, jenž bude asi stále zajímavou kapitolou nejen světových dějin, ale dějin mezinárodních vztahů vůbec. Protože však v případě SSSR nejde jen o jednu politickou velmoc, ale o celou řadu komunistických stran, tancujících podle pískání Moskvy, je období sovětsko-nacistického spojení také názornou ilustrací toho, jak se tyto strany dostaly do paradoxní situace, kdy nejednou vehementně popíraly, co dosud stejně vehementně deklarovaly, pro co "mobilisovaly masy" a čemu vyhlášovaly boj. Vrcholně tragikomickým dokladem jejich "nové strategie" je otázka, kterou v souvislosti s uzavřením paktu položil orgán židovských komunistů v New Yorku, zda totiž uzavření paktu je "dobré pro Židy" a jeho odpověď: "ano . . . je to vítězství Židů". Dokumenty o politice sovětů a mezinárodního komunistického hnutí vydal nyní J. W. Brügel (nakl. Europa Verlag) pod titulem Stalin a Hitler, pakt proti Evropě.

(Pokračování z minulého čísla)

Svěrázně viděl situaci ÚV slovenské komunistické strany. "Slovenský lid už chápe, že Hitler je na útok proti SSSR slabý. Proto musí napadnout kapitalismus západních mocností a tím také sebe sama. Nebude bojováno o svobodu, ale o přednost při vykořisťování a rozdělení národů".

Exekutiva KS Palestiny to vidí ještě jinak, "Hitler, který nyní bojuje proti Chamberlainovi, už není ten Hitler, který chtěl bojovat proti SSSR. Už není četníkem Chamberlaina a dělá, co mu Moskva řekne". Francouští komunisté vyzývají: "Všemi možnými prostředky poškozujte válečný materiál, aby byl nepoužitelný!" Dimitrov označuje každého, kdo chce bojovat proti Hitlerovi, za válečného štváče. A náš dobrý známý Walter Ulbricht se dává slyšet: "Němečtí komunisté považují za bláznovství a zločin, jestliže někteří sociálnědemokratičtí a katoličtí vůdci myslí, že zničením milionu německých pracujících, nezměrnou bídou, horší než za třicetileté války, změni režim v Německu".

STALIN: HITLER JE NEVINEN!

Kam až dovedla Stalina jeho dialektika, ukazuje interview, které poskytl 9. září 1939 Pravdě, kde říká: "Německo nenapadlo Francii a Anglii, ale Francie a Anglie napadly Německo a tím na sebe vzaly odpovědnost za současnou válku". A když Německo přepadává Dánsko a Norsko, říká Molotov německému velvyslanci: "Přejeme Německu v těchto jeho obranných prostředcích plný úspěch". Norská komunistická strana zaujala k nacistické okupaci vskutku svérázný stanovisko: "Německé jednotky obsadily důležité body naší země včetně Oslo. Důvodem této situace je, že anglo-francouzský válečný blok usiloval o rozšíření války zavlečením Skandinávie do ní. Německé vojenské úřady prohlásily, že nedojde k žádnému omezení politických svobod a nezávislosti země". Měli pravdu, samosebou "tu svoji": švédští komunisté totiž krátce na to hlásí do světa, že "Oslo je nejkřivnější

město Norska. Komunistické noviny jsou stále vydávány, zatím co sociální demokraté ze země uprchli".

Po Norsku následovalo přepadení Holandska a Belgie. Německý velvyslanec v Moskvě opět korektně informoval Molotova předem a ten "chápe, že Německo se musí chránit proti anglo-francouzskému útoku a nepochybuje o našem úspěchu". Podobně gratuluje Molotov 18. června 1940 německému velvyslanci k vítězství nad Francií. Francouští komunisté s hrdoostí hlásí, že jejich volání proti válce našlo velký ohlas v duši lidu a jménem tohoto lidu žádají, aby všichni ti, kteří Francii zavedli do války, byli postaveni před soud a veřejně odsouzeni. Skupina francouzských komunistů uveřejňuje prohlášení, že "francouzský imperialismus právě utrpěl největší dějinnou porážku, — francouzská, stejně jako pracující třída celého světa musí tuto událost považovat za své vítězství a pochopit, že teď mají o jednoho nepřítele méně" a končí: "Lenin nás učil, že když to situace vyžaduje, nemáme váhat se — příležitostně — spojit třeba s ďáblem. Kdo to nechápe, není revolucionář".

A tak by bylo možno citovat a citovat. Třeba předsedu dánské komunistické strany A. Larsena, že "Německo samozřejmě nemělo nikdy v úmyslu porušit naše vyhlášení, podle kterého nezávislost a svoboda dánského lidu bude respektována a budoucí sebeurčení země zajištěno". Nebo rakouské komunisty — podle nichž je Hitler méně nebezpečný, než hlavní válečný štváč, kterým je Anglie.

A CO HLÁSÁ KSČ?

Po Gottwaldově instrukci do Prahy následuje krátce nové prohlášení, tentokrát KSČ společně s kom. stranami Německa a Rakouska. Vyhláší, že "nekdější vůdci sociální demokracie se dali do služeb anglických a francouzských imperialistů a tvrdí, že tito imperialisté bojují za osvobození německého, československého a rakouského lidu. Umožňují a kryjí tak podvod anglo-francouzského imperialismu o údajném protifašistickém boji s Hitlerovým režimem. Přilévají tak vodu na mlýn šovi-

nismu a antimarxismu v Německu". K prvnímu květnu 1940 vydává ÚV KSČ heslo, které je dokonce velmi podivné: "Naši na západě žijící krajané, tito patentovaní "humanisté", se snaží vyvolat nenávist českého národa proti německým dělníkům. Český národ nezvedne zbraň proti osvobozenému německému národu".

K výročí založení republiky se svolání KSČ obrací proti dr. Benešovi, který "podporuje špinavý boj anglických a koloniálních imperialistů a zneužívá k tomu český lid a krev jeho synů".

Ještě v prosinci 1940 pokračuje KSČ ve stejném duchu: "Benešovi přívrženci využívají iluzí širokých mas o Spojených státech a jejich neznalosti imperialistické podstaty politiky Anglie a Ameriky k nové aktivitě: ve smyslu zahraničních pokynů agituji pro vítězství anglo-amerického bloku jako nezbytné podmínky našeho osvobození, pokračují ve svých šovinistických štvavých řečech a zasévají nenávist u českého obyvatelstva proti německým dělníkům, oblečeným do vojenské uniformy. Díky KSČ roste odolnost českého pracujícího lidu proti anti-německé šovinistické agitaci Benešových přívrženců. Strana vede s úspěchem řadu kampaní — zejména kampaň proti válce u příležitosti prvního výročí vypuknutí války".

Historické dokumenty bývají zřídka kdy zábavné čtení.

Tyto nesporně jsou. Někdy svádí k tomu, aby je čtenář považoval spíš za humornou četbu, kdyby ve skutečnosti nebyly četbou tragicky vážnou. A přestože jsou četbou historickou, jsou neobyčejně aktuální. Ukazují totiž, do jakých karikaturních podob se dostává politika, která není řízena zájmy lidu, ale musí se přizpůsobovat lehce se měnícím zájmům cizích států. . .

ph

"Základní pilíř"

Sovětský svaz — říká pražská propaganda — je od r. 1948 "základním pilířem našeho zahraničního obchodu". K tomu údaje: dnes se SSSR podílí na čs. zahraničním obchodě téměř 34%; Československo zaujímá s podílem 10% třetí místo v sovětském zahraničním obchodě. V probíhající pětiletce dosáhne obrát výměny zboží mezi těmito dvěma státy skoro 14 miliard rublů, což je oproti předcházející pětiletce růst o víc než 43%. A to je číslo, které prozrazuje to nejdůležitější, totiž záměrně se zvyšující závislost Československa na SSSR. To je také zámeř celé oné akce, již se říká "základní pilíř".

PONĚKUD ZVLÁŠTNÍ ANKETA

Dr. A. Rašín - první obět' komuismu

A. Müller

Dokončení

Některí, především intelektuálové, jsou optimističtější. "Na podzim 1968 a na jaře 1969", říká již zmíněný historik "jsem patřil k těm, kteří byli proti názoru, že vše je zabito na dvacet let. Co to povídáte o dvaceti letech? Podívejte se na těch uplynulých dvacet let. Kolik pravd, které chtěly být věcnými, vzalo za své. Kolik osobností zmizelo v propadlých dějin. Proč by to mělo být teď jinak? Sám sobě jsem tehdy úplně nevěřil. Ted' jsem si s tím, co jsem tehdy říkal ještě jistější. Sovětskému svazu se vrací československý chlup do polévky při každé příležitosti. Zatím jen tu a tam přehodnocuji oficiální formulace, nyní už začali vinu za intervenci svádět na špatné informace odhozených Šestů a Voronovů, naznačují nutnost přepracování některých dokumentů, např. Poučení, až dosud tolik citovaného a půjde to tak dále . . . Konsolidátoři nemohou vyřešit všechny problémy, aniž by se mohli vyhnout některým reformám. Vývoj se nedá zastavit." Jiný, také společensko-vědní pracovník, dnes dělník, říká "obvykle vycházíme z plynulého vývoje. Nevěřím však na nějakou dlouhou etapu liberalisace. Svět je stále bohatší na náhle zvraty. Proč zrovna my bychom z nich měli být vyjmuti.

Předpokládal snad Gierek nespokojenost polských dělníků? Také bývalý redaktor není zcela pesimistický: "Průvodním jevem dnešního vývoje, u nás i jinde je politizování a silnění teroru. Ale perspektivně musí mít uvedení Ruska do Evropy, a to je to, k čemu nyní dochází, zpětný vliv i na Rusko samotné a pozitivní vliv i na naši budoucnost".

Velmi mnozí se v anketě zabývají světovým mezinárodním vývojem. Liší se v názorech tak, jako se liší občané západních zemí. "Celé Helsinky i Ženeva a Vídeň jsou pouze ping-pongovou hrou o malé státy a o sféry vlivu", říká jeden. "Mír je pro komunismus hrob" konstatuje jednoznačně druhý. "Všechny velmoci za nic nestojí, na žádnou se nemůžeme spoléhat", je názor třetího. A ještě jeden hlas: "Rusové jsou v obdobné situaci jako Číňani-vzhledem k USA. Američané ovšem budou muset brát oba tyto partnery vážněji. Sovětský svaz poroste technicky, ekonomicky, zvedne se tam životní úroveň — lidé budou mít potřebu svobod a kultury a to zláme režimu v jeho dnešní podobě konec konců vaz. Provinciální charakter našeho státu ovšem zůstane, nelze si slibovat mnoho. Ale po čase se začnou i u nás ukazovat vá-

né touhy žít kulturněji; prolomit embargo informací — atd. To vše suma sumárum nelze zastavit". A ted' k otázce třetí. Ta je v této podobě vždycky ožehavá, táže-li se: co chceš dělat ty sám — jak chceš přispět k realizaci svých cílů. Nebo, slovy ankety, jak chcete přispět k pozitivnímu vývoji či jak ho urychlit?

Odpovědi v této části ankety se v podstatě dělí do dvou skupin. Na ty, pro něž je "čím hůře, tím lépe" a pak na druhé, kteří si uvědomují úskalí podobných hesel a snaží se zamýšlet se hlouběji nad roli jednotlivce v národních dějinách. Těch druhých je pozoruhodná většina.

"Morální upadek a rozvrat společenských hodnot", říká bývalý advokát, "dosáhl takového stupně, že vlastně každá vláda, která přijde po této bude mít spoustu práce, aby opět vůbec nastolila normy, bez nichž dobře fungující společnost nemůže žít. Myslím především na poměr k práci, poměr ke společnosti, zájem o věci veřejné a na ochotu angažovat se". Blízko jeho názorům stojí hlas studenta medicíny, který tvrdí: "Je nutno upevnit mezi lidmi vědomí, že spoléhat se můžeme jen sami na sebe. To znamená nevyčkávat, nevěřit, že jiní za nás naše problémy vyřeší, to znamená ale také nepropagovat jen na efekt výpočtené činy, laciné demonstrace k různým výročím, nýbrž obezřetnou civil-kuráž, která nechce vše najednou, ale neslevuje z toho, co je v různé situaci možné". Již zmíněný technik jde ještě o kousek dále když odpovídá: "Musíme si zachovat jasný odstup od represivní politiky dnešního režimu — nemáme se také za co kát. My jsme tento stav nevyvolali. Naproti tomu však musíme dát najevo, že podpoříme každý pozitivní krok režimu, který byl vedl k tomu, oprostít se od balastu zastaralých idejí a praxí. Musíme se naučit takticky podpořit i ty síly uvnitř dnešní KSČ a dalších aparátů, které se ukáží schopné provádět pozitivní politiku. Je třeba stále si uvědomovat, že dnešní vývoj ve světě i vývoj sovětské zahraniční politiky není po chuti mnoha režimistům — kteří, kdyby mohli, by kritisovali za lecos i Moskvu ve strachu o své posice. Vývoj může jít sice jiným směrem, ale v podstatě ještě dále, než jsme sami doufali v roce 1968. Je umění dát najevo pro co jsme a proč a pro co ne. Nesmíme jít v žádném případě ke křížku, ale pomalu a trpělivě vytahovat naši káru z bahna, i když jsme to nebyli my, kdo ji v tom blátě utopili". Někteří vidí v tom, co se stalo, vlastně prospěch, pokud to "rozbilo zby-

ky starého rusofilství" nebo oživilo "chápání národních zájmů" i když se právě ted' nemohou prosadit. O taktice jsou spory. Jedni jsou názoru "spojit se s každým, kdo nám může být i nepřímo spojencem", druzí varují před tím, opět si nějak do budoucna vázat ruce. Někteří tvrdí, že je třeba "zveličovat optimistické informace" — aby dodali národu odvahy, ostatní jsou proti jakýmkoliv ideologickým či propagandistickým injekcím. Valná většina ovšem, a to je třeba zdůraznit, hledá odpovědi v duševní sféře člověka.

"Zůstat čestný k sobě, k druhým, ke své práci, k národu bez ohledu na to, jaký je režim, je podstatné", říká odpověď z jižní Moravy. "Nechtit spasit sebe ani svět jen velkými slovy, brát svět jaký je, ale ani nekapitulovat ani se neutíkat k mešastištví", říká odpovídající ze Slovenska. "Zbavit se komplexu malého národa, malého člověka, stát si na svém, ne křechovitě, ne hlavou proti zdi, ale rozumně a pevně vůči komukoliv. Musíme i ty vládnoucí naučit, že mohou mnoho, ale ne všechno a že si musejí zvyknout na to, počítat s naším nesouhlasem všude tam, kde to budem považovat za nutné, ale i s naším souhlasem budou-li k stanoviskům většiny alespoň přihlížet."

Mohli bychom tak, s pomocí mnoha dalších citátů, ještě dlouho pokračovat. Snad však i tento průřez anketou postačí. Samizdaty nemůže číst každý, oficiální průzkumy veřejného mínění k politickým otázkám se v Československu neprovádějí nebo při nejmenším nezveřejňují. A tak, kdo si přečte tento průřez ankety poněkud zvláštního druhu se bude moci lépe zamyslet nad sebou samým, nad svými názory, nad jejich porovnáním s názory svých přátel doma. Tak je tomu ostatně ve všech vyspělých společnostech potřeba, nemají-li se atomisovat v miliony osamělých jedinců ztracených v kulísách průmyslu, konsumu, úřadování a "vysoké" politiky.

Kdo na vysoké školy?

Na čs. vysokých školách — nejdřív na těch uměleckého směru — začnou už brzy přijímací zkoušky do příštích prvních ročníků. "Neumělecké" školy připravují zkoušky na druhou polovinu června. Teoreticky si mohou zájemci vybrat ze 125 oborů, které se v Československu dají studovat. Ve skutečnosti je jich daleko méně. "Numerus clausus" loni způsobil, že na pražskou hereckou školu se hlásilo šestkrát víc zájemců, než bylo přijato; na filosofické fakulty 4x, na lékařské 3x víc. Volná místa měla jen strojní technika.

(Pokr. ze str. 4.)

pání ministři, odevzdáte ostatky svého velikého spolupracovníka a přítele věčnému klidu.

Ale proč nám ho osud tak brzy a nečekaně vyrval? Jaký ta jeho smrt má smysl? Zamysli se, kde kdo dovedeš myslet, a vyznej si, že jsme neučinili dost příkazu Rašínova manifestu; v národě kulturním násilí nemá místa. A násilím není jen vražedný útok a vražda, nýbrž také ta dravá zloba, která nepochopením a zneužitím republikánské a demokratické volnosti ve veřejném životě a mínění v míře nezdravé zavládla. Naši legionáři kladli své životy na bojišti, Raším musil položit na oltář vlasti život zde mezi svými — hrozné a výhrůžné memento všem žijícím a budoucím.

Lide československý, zachovej národní štít čistým! At' velická obět' Rašínova života pohne našim svědomím a svede nás všechny k součinnosti, směřující k uskutečnění našeho národního ideálu-a ten je — republika a demokracie, zakotvená v úctě a lásce ke každému člověku. Násilí na dru Rašínovi spáchané je nelidské a nečeské.

Pane ministře, nevím, jak bych dost účinně vyslovil, co osud dra Rašína mně duševně znamená. Rád bych nějak dal citům svým určitější výraz a proto pomyslím na to, zříditi fond, jenž by umožnil vzdělání a vychování následníků dra Rašína v jeho životním oboru — státním finančnictví a politice. Věnuji 1.000.000, — Kčs a předložím Vám brzy stanovvy zamýšlené fundace; prosím, uvažte s kolegy ministry tento návrh, a uznáte — li jej za vhodný, při jeho provedení mi přispějte.

T. G. MASARYK

Zajímavosti ze světa

Nejslavnější světový impresárió, Sol Hurok, původně ukrajinský politický uprchlík, zemřel ve věku 85 let na srdeční mrtvici. Ranila ho v úřadovně newyorského bankéře Davida Rockefellera. • Podle zpráv Mezinárodního červeného kříže se izraelským zajatcům v Sýrii daří dobře, netrpí hladem ani nepohodlím. • Oficiální kruhy v Sýrii ostře dementují zprávy, že v Damašku měl být minulý týden spáchan na Dr. Kissingera atentát. • Holandsko netrpělivě čeká, zda si Velká Británie vyžádá dva arabské únoscce letadla (britského), které pak v Holandsku zapálili. Holandsko nechce oba zločince soudit, obává se zostřeného poměru s arabskými státy, které je už po měsíce trestají naftovým embargem za podporu Izraele. • V Čínské lidové republice běží kampaň proti vedoucím výroby, kteří nabízejí přesčasový plat dělníkům ve snaze zvýšit výrobu. Kampaň volá po přesčasové práci pro Čínu zcela zadarmo. • SSSR a Německá spolková republika se rozhodly zříditi společnou investiční společnost pro výstavbu podniků ve třetích zemích. Tyto podniky by byly spravovány. řízeny a vlastněny Moskvou a Bonnem. • Český filmový režisér, který po osmašedesátém roce uprchl z ČSSR a žije ve Spojených státech, bude režirovat film podle povídky amerického autora Stephena Cranea Modrý hotel. •

METRO V TEMPU

Stavba pražského metra se dostává do skutečného tempa. Stalo se tak nikoli po úvahách o urbanisticko-dopravní nevyhnutelnosti, ale spíš poté, co se stavby ujal po mnoha stránkách Sovětský svaz a věc dostala zjevně prestižní charakter. Tak se ted' posunul termín "slavnostního zahájení" provozu z leta tohoto roku na 9. květen, na den vládních oslav vstupu Rudé armády do Prahy v r. 1945. Je otázka, co se skrývá pod pojmem "slavnostní", zda vlaky začnou skutečně jezdit či zda půjde pouze o díkůvzdání. V každém případě ted' pražští funkcionáři, kteří vidí, že rozjetou stavbu už nelze jinak zastavit, připravují Pražany na dlouhá léta strastí, s nimiž se budou muset při stavbě dalších linek vyrovnávat. Velkým zatížením bude stavba stanice Můstek na

trase A, která ochromí provoz v jednom z nejobtížnějších pražských dopravních uzlů, na dolním konci Václavského náměstí, a to hned na několik let. Vrchol potíží se klade do léta r. 1976. Na rozdíl od nyní budované trasy C (Pankrác-Florenc) bude trasa A (Dejvice-Vinohrady), od níž si dopraváci teprve slibují kýžené zlepšení veřejné dopravy v centru města, budována převážně podzemním ražením tunelů. K tomu se v nočních hodinách pro přísun a odsun materiálu využije trasy C, na níž v noci soupravy veřejné dopravy nepojedou. Po dobudování trasy A se — někdy v 90. letech, když všechno dobře půjde — přistoupí k výstavbě trasy B — z Vysočan na Smíchov. Trasy A a B se budou křížovat právě pod Můstkem, kudy pak ve špičce projde až 40.000 lidí za hodinu.

SPORT

I. hokejová liga pokračovala utkáními 36. kola. Vedoucí Dukla Jihlava si udržela 5-ti bodový náskok před pražskou Spartou hladkým vítězstvím nad posledním Chomutovem 9:0. Další výsledky: Sparta Praha-Škoda Plzeň 2:1, Slovan Bratislava-Vitkovice 7:5, Pardubice-ZKL Brno 4:2 — Kladno-Č. Budějovice 4:2 — Litvínov-Košice 4:3. Tabulka po 36. kole:

1. Jihlava	55
2. Sparta	50
3. Pardubice	45
4. Brno	42
5. Kladno	39
6. Litvínov	38
7. Košice	36
8. Bratislava	36
9. Plzeň	28
10. Vitkovice	26
11. Budějovice	23
12. Chomutov	16

kem světového šampionátu '74. Je zajímavé, že se zápas vůbec konal, protože ČSSR neudrží s Haiti diplomatické ani jiné kontakty. Pražský Bohemians ještě předtím porazil v Bogotě olympijské mužstvo Kolumbie 2:0. Hráči Spartaku Trnava hráli nerozhodně v Límě 1:1. V jiných mezinárodních zápasech remizovala Sparta Praha v Rumunsku s Petrolul Ploiești 2:2, Zbrojovka Brno vyhrála ve Vídni nad Rapidem 3:1 a Žilina podlehla v Sofii mistrovskému mužstvu Bulharska — Levski Sofia 1:2.

Fotbalisti pražského Bohemiansu zvítězili v posledním utkání na zájezdu do Jižní a Střední Ameriky před 21.000 diváky v Port au Prince nad Haiti 1:0. Haiti je účastník.

V posledním utkání svého zájezdu v ČSSR zvítězili hokejoví profesionálové London Lions nad ZKL Brno před 12.000 diváky poměrem 3:0. Pět minut před koncem strhla se na leď rvačka, trvající přes pět minut, které se účastnili všichni hráči a dokonce i několik diváků. Jinak přineslo utkání tvrdý a rychlý hokej dobré úrovně. Brazílský fotbalový svaz po tvrdil termín mezinárodního utkání s ČSSR, 7. dubna v Rio de Janeiro.

Sója v ČSSR

Na stosedmdesát zemědělských podniků v celé republice bude letos pěstovat sóju, která patří k nejvýznamnějším luskovinám co do obsahu bílkovin. Celková osevní plocha má činit 6.500 hektarů, z toho na 4.500 ha bude pěstována sója na zrno.

Čs. reprezentantka Helena Fibingerová vytvořila v Sofii na mezin. závodech nový světový rekord ve vrhu koulí výkonem 20,36m, čímž zlepšila světový výkon sovětské závodnice Čižové z roku 1971 o 66 cm! Fibingerová je první žena, která na halových závodech překonala dvacetimetrovou hranici.

NY Cosmos zahájí novou sezónu v NASL lize 5. května na Downing Stadionu v NYC zápasem proti Baltimore Comets. Program dalších domácích ligových utkání je tento: 12. května Miami, 19. května Rochester, 2. června Boston, 9. června Philadelphia, 30. června Vancouver, 4. července Washington, 21. července Seattle, 28. července Toronto, 4. srpna St. Louis. Zájemci si mohou zakoupit sezónní vstupenky prostřednictvím kanceláře NY Cosmos, 101 Park Ave. NYC NY 10017, tel. (212) 683.1850

—pza—

URAZENÍ A PONÍŽENÍ

Propaganda, která vůbec nezná, co to jsou zásady slušného chování, to má jednoduché. Zachází s krutým osudem, který postihne člověka, jako se záležitostí podřadného rázu. A dovoli si při líčení události, které takový tragický postup provázejí, způsobu — jež jinak ráda vyčítá takzvanému buržoaznímu bulvárnímu tisku. Tak se stalo, že čsl. zpráva oznámila, že Alexander Solženicyn "se uchýlil do Německé spolkové republiky", čímž se otevřeně zahrálo na dohasínající nacionalistické předsudky starších generací, — a že v domě spisovatele Heinricha Bolla, kde "našel prozatímní azyl" — byl mezi prvními hosty "správce jeho bankovního konta ve Švý-

carsku". čímž se zahrálo už na pudry definitivně nejvyšší. Měl vzniknout dojem, že se Solženicynovi dostalo nejvyšší péče a že byl odeslán ke svým honorářům. To člověka, který ani minutu nepřemýšlí, může skutečně napadnout a mnohého také napadne. S tím propaganda počítá.

Dnešní takzvaný československý výbor Svazu spisovatelů na svém zasedání "odsoudil pomlouvačnou kampaň proti SSSR, ke které dal buržoazním kruhům Západu podnět Alexander Solženicyn" a dodal, že "vyhlanými tvrzeními se cítí uražení všichni čestní spisovatelé čeští a slovenští". Nelze ovšem — když je řeč o uražení — neupozornit na řadu skutečných a reálně dokazatelných důvodů, proč se opravdu čestní spisovatelé na území Československé republiky mají právo cítit do hloubi svých duší uražení. Je hanba, že literatura, která v 60. letech nabrala dech a začínala se stávat jednou z nejnadanějších líných moderní evropské literatury, byla pohřbena. Je ostuda, že v zemi s tisíciletou kulturní tradicí kolují ve 20. století "černé listiny", obsahující dlouhé řady jmen autorů, jimž se nesmí nic nového vydat, kteří nesmějí do rozhlasu, do televize a do filmu a jejichž knihy se vyřazují z veřejných knihoven. Neodpuštělnou vinu za násilné přerušování živého kulturního rozvoje nesou všichni, kteří se podílejí na potlačovacích akcích dnešního režimu. A špatný pocit, který v nich z této vědomé činnosti vzniká, nepřehluší žádnými sebelomoznějšími pokřiky, adresovanými dovnitř země i do zahraničí.

Z ohlasů, které byly v Československu k Solženicynovu vypovězení uveřejněny, stojí za pozornost ještě jeden. Redaktor sovětské tiskové agentury Novosti na jednom místě svého komentáře napsal: Sovětský svaz postupoval logicky, oprávněně, zdůvodněně. Tak, jak by v po-

dobné situaci musel jednat kterýkoli jiný stát". Ta formulace má několik háček. Jednak její autor zapomněl, že na světě není příliš mnoho zemí s tak rozsáhlým komplexem trestních zařízení, aby se o tom musely vydávat několikasetstránkové spisy. A je-li už v některé zemi s demokratickým zřízením co kritizovat (což v hojné míře je), a učiní-li tak některý publicista, pak věru nenásleduje jeho deportace ze země nebo jiný způsob kriminálního postihu.

A to je druhý háček této formulace. Určitý náznak, jak by si ona slova bylo možno vykládat, přišel, když západní agentury z Prahy oznámily, že spisovatele Pavla Kohouta navštívili v jeho bytě dva úředníci Státní bezpečnosti. Podle těchto zpráv s nimi Kohout odmítl jak odejít, tak promluvit. Agenturní zpravodajové se domnívají, že celá záležitost je v souvislosti s prohlášením, které dal Pavel Kohout minulý týden k dispozici západnímu tisku a v němž protestoval proti některým tvrzením slovenského spisovatele Mináče, zveřejněným v čs. tisku. Nejsou to radostné souvislosti, v nichž se v těchto dnech ocitá duchovní život v takzvaných socialistických státech. A velice se mylí oni bezstarostní propagandisté v Praze i v jiných východních hlavních městech, kteří přičítají západním hlasům uspokojení z těchto poměrů. Každý rozumný člověk by si ze všeho nejvíce přál, aby už jednou bylo možné to vlastně nejjednodušší: nechat slušné lidi na pokoji, nechat tvořivé lidi tam, kde vyrostli a kam patří, svobodně pracovat, nechat každého žít tak, jak si to sám představuje. To jsou ovšem požadavky, které těžko vznášet na totalitní diktaturu. Přesto to budou státní lidé jako Alexandr Solženicyn a jemu podobní stále činit. I za cenu osobních rizik a mnohdy nezáviděníhodných osudů.

Sch

Jak se má žít

Pražská Státní plánovací komise vypracovala dlouhodobou výhledovou studii o "vývoji životní úrovně v ČSSR". Podle potřebných ideologických pouček se sice v jejím úvodu říká, že "konečným cílem socialistické společnosti" není pouze růst životní úrovně, přičemž je to ovšem "základní cíl národohospodářského plánování". Tyto slovní klíčky — ba ani přímé distancování od následující formulace — nemohou zakrýt skutečné přání státních plánovačů: tím je pro příštích 15 let konzumní společnost, fungující přibližně tak, jako dnešní západní systém. Lze to snadno vyčíst z některých konkretizovaných představ.

Tak se má v ČSSR v letech 1976-1990 osobní spotřeba zvýšit asi dvakrát, přičemž bude stoupat zájem o předměty dlouhodobého užití před zbožím denního a střednědobého užití, včetně obuvi a textilu. Počítá se s nasycením spotřeby u radiopřijímačů, televizorů, praček a chladniček. Za nejdynamičtější složku v obratu průmyslového zboží označuje oficiální studie "výdaje obyvatelstva spojené s nákupem a provozem osobních motorových vozidel," jejichž základní potřeba má být také do r. 1990 v podstatě uspokojena. Porostou ovšem i náklady za hromadnou dopravu, jakož i výdaje na rekreaci a využití volného času. Pokud jde o služby, které mají také růst velmi rychle, počítá se (a to se v komunistických zemích nerado přiznává) s vyššími výdaji obyvatel za nájemné, jednak vzhledem k zlepšující se vybavenosti bytů, jednak "s přechodem na využívání ušlechtilých druhů paliv při vytápění bytů a ohřívání vody". Čs. konzumní společnost počítá tedy s růstem spotřeby nafty a oleje i s náklady, které tím lidem vzniknou. A

další neuvěřitelné číslo: "Výdaje za opravy porostou nejrychleji u údržby osobních automobilů, kde se předpokládá jejich trojnásobné zvýšení." Přitom v tomto bodě studie dále otevřeně přiznává, že "s rozvojem individuální dopravy je spojena řada koncepčně nedorozhodnutých problémů". Tady jde především o další budování silniční sítě (pomalý postup další výstavby) a o otázky bezpečnosti dopravy a jejího vlivu na životní prostředí.

Ani do r. 1990 se u čs. automobilů (nebo u benzínu) nehovoří o konkrétních opatřeních na snížení škodlivin ve výfukových plynech. V tomto ohledu ještě studie označuje za vážný nevyřešený problém jen obecně — odstraňování odpadků, zvláště různých druhů obalů a opotřebovaných spotřebních předmětů.

Další problém — bytová výstavba — vypadá v prognóze o něco nadějněji. Do r. 1990 se má postavit na 2 miliony bytů, z čehož je víc než polovina počítána jako náhrada za byty odpadlé, zastaralé, asi čtvrtina pro přírůstek domácností a zbytek jako vyrovnání starého bytového manka a jako "rezerva pro snížení nežádoucího soužití rodin", tím se myslí hlavně soužití mladých manželů s rodiči pro nemožnost přestěhování. Průměrná plošná výměra bytu (která se teď stanoví na 62,2 čtv. metru) má stoupnout na 65,7 čtv. metru, t. j. na osobu asi 16 čtv. metrů. U některých měst se počítá s asanací historického jádra, což oproti běžné výstavbě bude vyžadovat náklady vyšší o 20 miliard korun. Plánovací studie tu ovšem poukazuje na závislost bytové výstavby i na jiných potřebných faktorech: na výstavbu v oblasti energie-

tické, vodohospodářské, telekomunikační, dopravní a školské, jakož i zdravotní a zásobovací. Pokud jde o školy: cílem plánovacích úřadů (podle pokynů politických míst) je, aby v r. 1990 navštěvovalo mateřské školy 84% z celkové počtu 3. až 5. letých dětí, přičemž u pětiletých to má být 100%. V základním školství se mají rušit malotřídní školy a přecházet na moderní vyučovací metody. Počet 15-letých, přijímaných na gymnasia, se má ze 14,4% v r. 1970 zvýšit na 17% v r. 1990; počet maturantů, přijímaných do denního studia na vysokých školách z 9,6% na 18%. V absolutním počtu

to znamená přírůstek asi 10.000 posluchačů — "což je málo", dodává studie lakonicky, ale výmluvně.

S.

V roce české hudby

se chce dobře uvést také Smetanova Litomyšl. K oslávám 150. výročí skladatelova narození bude v místnostech jeho rodného bytu v bývalém pivovaru otevřena nově koncipovaná životopisná výstavka. V litomyšlském zámku, který se stane dějištěm řady hudebních slavností, jsou prováděny opravy figurálních sgrafit na vnitřním nádvorní a v lodži.

S ČÍM SOUHLASÍME . . .

(Dokončení z 1 strany)
že New York je město, z kterého se utíká. Zchudlí lidé si zde naříkají a ti, kteří mohou, odcházejí. Zločinnost stoupá.

V devatenáctém patře slavného hotelu byl zastřelen lékař. Městští zaměstnanci urázili hlavu ženské mrtvoly, aby si z ní udělali ozdoby na stůl. Městské úřady se chystaly pohřbit zemřelého obchodníka do chudinského hrobu a příbuzné nikdo neinformoval o jeho smrti. Kam se poděla velká liberální péče o lidské hodnoty?

Pravda je, že moderní liberalismus obrací pozornost k masám a odlišuje jedince. Zajímá se o zločince jako o skupinu, ale konkrétní zločince může volně jednat v systému, na jehož jednom konci jsou otáčecí dveře v soudní síni, jimiž často ihned zase vyjde, a na druhém řada obětí.

Staromódní liberalismus věnoval pozornost jedinci. Učil, že každý člověk je odpovědný za své činy a nese za ně důsledky. Nikdo se nemohl skrýt za předpisy městského úřadu nebo jakékoli společenské skupiny. Nikdo nemohl říci: "Nemusím o občanově smrti informovat jeho příbuzné, protože na to není žádný předpis". Musel si říci: "Jsem poctivý člověk. Mám svědomí. Musím něco udělat".

New York Times píše, že zákon guvernéra Rockefellera o drogách je nesvedomitý. Je snad lépe vzít si na svědomí obrovský počet násilných zločinů, kterých se dopouštějí narkomani?

Staromódní liberalismus se teď označuje za konzervatismus, protože pod tímto názvem mohou noví liberálové snadněji útočit na myšlenku, že jsou jako jednotlivci zodpovědní za to, co dělají.

M. Henes, dopis redakci "New York Times"

O ČEŠTINĚ

Z přechýlených zdrojů místních a závodních by se u nás našlo více než dosti příkladů jazykového barbarství. Pracuji v závodě jako plnič cisteren. Každou cisternu po naplnění dekorujeme úhlednou nálepkou s tučně vytištěným "loženo". Ví báh, jaké národnosti byl a kolik týdnů do hlubin naší mateřštiny vnikal onen kdosi, než tak vydatně přispěl do našeho slovníku. Pěvecké sdružení severočeských učitelů dostalo poděkování za velmi pěkné "najeťi" na Měsíc československo-sovětského přátelství. Zvlášť osobitě si vedou redaktori sportovních rubrik. Z našich hřišť mizejí celé tucty hráčů a nahrazují je "aktérii". Místo osobní obrany se hraje "osobka", místo osobních rekordů se jeden za druhým hrouť "osobáky". "Inkasují" se branky, direkty, pravý či levý hák, fauly, porážky. Někteří komentátoři metaří za věty celé otáčky vykřičníků, ostatních interpunkčních znamének kupodivu valně nedbají.

Ale nerozme se jen po hříbech sportovních redaktorů. Po úspěšné elektrifikaci

jsme se dožili "kino-plyno-vodo-teplofikace". Severočeský Práboj před lety jistě vyvolal paniku mezi ustaranými mladými maminkami výrazným titulkem "Neuspěchat výročky!" Ve vzniklém zmatku se pak už leckterá nezdržovala s dalším textem, z něhož by se byla dozvěděla, že nejde o novou dětskou nemoc ale o výroční členskou schůzi. Snad herečka se příliš nevyděsila, když si přečetla, že už není umělkyně, jak si myslela, nýbrž "umělka".

Není nám neznámo, co starému Římu, kdysi světoznámému, přinesl vpád Vandalů. Vydří naše rodná řeč "hospodaření" těch dnešních?

Jaromír Fiala, dopis "Tvorbě" v Fraze

OMEZENÝ MÍR A OMEZENÁ VÁLKA

Je patrně logické, aby era, známá omezenými válkami — spíše než totálními pohromami — také byla známa omezeným mírem spíše než naprostým mezinárodním klidem. Proto by americká vláda, když se jí podařilo zabránit zhoubné konfrontaci s druhou velmocí, Ruskem, neměla být hrubě kritizována za to, že diplomaticky nedosáhla nic lepšího než relativního zmírnění napětí.

Od konce druhé světové války se neustále někde bojovalo. Ale velmocí si nakonec zvykly stát stranou, pomáhat svým klientům, avšak přímo se neangažovat. Západní Evropa uvažuje, jak se její pozice dotýká zřejmý závazek Spojených států a Sovětského svazu vyhnout se válce. Mnozí západní Evropané si nejsou jisti, co by se stalo, kdyby na jejich kontinentu došlo k explozi. Byla by to — přes západoevropskou alianci se Spojenými státy a přes východoevropskou alianci se Sovětským svazem — exploze omezená na evropské jeviště jen proto, že se velmocí dohodly, že jejich konfrontace bude pouze nepřímá?

Nejexplozivnější místem je dnes asi dlouhá čínsko-sovětská hranice, na které Rusové udržují více než 40 divízi. Moskva by ráda omezila výdaje na své velké vojenské síly v Evropě, aby se mohla soustředit na Čínu. Tento postoj podporuje americké přání snížit v západní Evropě své vlastní vojenské posádky.

Za touto clonou dobré vůle zůstává základní fakt, že Rusko přibližně dosáhlo vojenské rovnocennosti s Amerikou a zdá se, že stále postupuje vpřed. Tato skutečnost je hroživou kulísou nynějšího klidného údobí.

Moskva chce přesvědčit NATO, že větší výdaje na obranu jsou zbytečné, protože dnešního vlivného Ruska není třeba se bát a peníze je lépe investovat do něčeho jiného. Západ ostatně doufá, že Rusko, když vydávalo méně na armádu a více na blahobyt svých občanů, by bylo více zavázáno prosperitě než revoluci.

Zdá se, že v některých oblastech tato méně sveřepá ná-

Nájemníci, spojte se!

Po nedávné premiéře nové hry Václava Havla Spiklenci v západoněmeckém městě Baden-Baden objevilo se nové dílo jiného československého autora, také — dá se říci — ve světové premiéře. Ani Pavel Kohout (stejně jako Havel) své práce dnes na československé scéně nedostane. Městské divadlo v Ingolstadtu, ve starém, kdysi pevnostním městě na půl cesty mezi Mnichovem a Norimberkem, uvedlo dvě Kohoutovy aktovky. Patří — podle slov autorovy předmluvy v programovém sešitě — k volné trilogii "Život v tichém domě" (Kohout se tu vědomě hlásí, co do názvu, k Janu Nerudovi), jejíž první díl už se hrál na západě v roce 1971. Jmenoval se Válka ve třetím poschodí. Ted' postupuje Kohout i do ostatních demovních prostor. První aktovka — Pech pod střechou — líčí na konkrétním stítnutí tří postav (samozřejmě v podkrovním ateliéru) obecnou situaci mocenské zvůle, která je schopna uskutečnit — nebo aspoň ospravedlnit — každou špinavost, každou lež. Druhá aktovka — Požár v suterénu — se místně odehrává na protějším konci domu, ve sklepním bytě, ale její vyznění je podobné: bezzásadová nezákonnost rozkládá lidskou společnost do té míry, že obyčejného člověka terorizuje nejen diktátor, ale i jeho bezuzdní napodobitelé v nejrůznějších životních oblastech. To vše v podobě absurdní frašky s velice přesnými detaily z reality a s výmluvnými paralelami, které by nepochybně řekly daleko víc divákovi československému než západoněmeckému. Přesto se obecenstvo v Ingolstadtu bavilo — a snad si po představení i popřemýšlelo. Neboť Pavel Kohout sám — jak opět píše v divadelním programu (sám se premiéry zúčastnit nesměl) — umísťuje svůj dům spíš do Evropy, než jen do Čech.

A adresuje svým divákům — a jistěže nejen jim — kteří mají také co dělat s manipulováním lidskými životy (byt' v docela jiném rozměru a jinými způsoby) případnou výzvu: "Nájemníci tohoto domu, spojte se!"

lada pomohla klidu. Spojené státy rychle zapoměly svůj hněv nad tím, že Sověty znásilnil Československo v roce 1968. Oba giganti se vyhnuli přímé srážce na Středním Východě. Západní Evropa, jejíž existence záleží na atlantickém spojení se stábe častěji ptá, jak dalece by Amerika plnila své závazky v náhlé nečekané krizi.

C. L. Sulzberger
v New York Times

Krajanský oznamovatel

V INDEXU

právě vyšla nová kniha Arnošta LUSTIGA: "ULICE ZTRACENÝCH"

Knihu, stejně jako všechny ostatní publikace Indexu, je možno objednat na adrese
INDEX, 5 Köln 41, Postfach 410511, West-Germany

Máte zájem o nové knihy vydané v ČSSR?

(též Klub čtenářů, Máj a další edice)

Pište si o nabídkové listy na adresu:

INTERCLUB, 6 Frankfurt/M, 61, Birsteiner Str. 27, West-Germany.

Víte, že

REZNICTVÍ A UZENÁŘSTVÍ JOSEF ČURDA, MARGARTENSTR. 11

. . . je jen 206 m od nádraží Selmau . . . vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit . . . rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkou výhodnou cenu) . . . při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí
ANTONÍN ZETEK, Illnauerstr. 24, 8307 Effretikon,
tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. Pisoft, společník fy:
AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich,
tel. 01-62 14 55.

poradce pro čl. právo

4000 Basel, St. Alban-Talstrasse 19

Tel. 061/42 86 95

Porady písemné nebo ústní po telef. dohodě.

SOKOL ZÜRICH

pořádá v pořadí již 3. reprezentační ples dne 9. února 1974. Je zajištěn větší sál ve "Spiergarten" v Altstetten. Blíží informace sdělí sestry Dagmar Koblasová na tel. 01/88 78 79 a Marie Mařasová na tel. 01/91 35 29.

VÝBĚR 74 - jde za čtenáři

VÝBĚR '74 se pomalu chystá za čtenáři. Kapku později, než bylo plánováno, — díky neradostné situaci s papírem a dalším všemožným nedostatkům . . . Tomuto prvnímu dítku Zábavné knihovny Amerických Listů věnuje redakce a vydavatelství veškerou péči, takže jistě nebudete zklamáni. Objednejte ještě dnes Výběr, stošedesátistránkový světový informátor, zábavník i po-učitel, pro sebe i své známé. Cena \$4.00, Š. fr. 12.00.

— — — Zde odstříhnete, vložte do obálky a zašlete: — — —

VÝBĚR '74, 283 Oak Street, Perth Amboy,
New Jersey 08862 — USA (zájemci v USA a Kanadě)

VÝBĚR '74, Postfach 3, 8027 Zürich, Schweiz
(zájemci v Evropě)

Objednávám . . . výtisků Výběru 74. Příkládám šek na \$
(Švýc. fr.)

Jméno: Podpis:

Adresa:

Nový počítač

Závod Tesla Orava v pobočce Námestovo má začít vyrábět nový čs. řídicí počítač RPP 16, určený především pro řízení provozu elektráren a výroby hlavně v chemických, hutních a strojírenských podnicích. Jde o původní čs. řešení počítače, bez zahraničních patentů a licencí, za použití domácí součástkové základny. Pro podnik, který bude počítače užívat, se má tato investice uhradit za necelé 4 roky.

Obchod s Egyptem

Letos dosáhne obchodní výměna mezi ČSSR a Egyptem hodnoty 68 milionů liber šterlinků. Egypt doveze stroje a investiční celky, hlavně z oboru petrochemie, dále mlýny, čerpací stanice, hutnické výrobky, řezivo a papír. Československo doveze z Egypta hlavně bavlnu a bavlninou přizí, rýži, citrusové plody, zeleninu a jiné spotřební zboží. Obchod vzroste oproti loňsku o celou polovinu.

NA KONCI SVĚTA

Hodně se v poslední době hovoří o volném pohybu lidí — rozumí se především mezi státním. Výmluvný příspěvek do této diskuse vkládá americký týdeník Time. Píše o "nové cestě", na níž se v posledních letech občané NDR vydávali a vydávají, chtějí-li se dostat nelegálně na Západ: cestu přes Československo. Time popisuje situaci na hranicích mezi Československem a Německou spolkovou republikou:

Náhodnému návštěvníkovi, který sem přijde ze západní strany, se nezdá, že by se tato hranice lišila od hranice mezi dvěma spřátelenými státy. Mírně zvlněné pahorky jsou pokryty hustými lesy. Podél hranice se táhne jen nepravidelný pás malých bílých kamenných patníků, které vyznačují ono místo — kde se západní Německo stává komunistickým Československem. Kdyby je nevarovala západoněmecká policie, mohli by výletníci zcela snadno náhodou padnout do rukou československé pohraniční stráže. Bližší pohled však ukáže, že skutečnost není tak idylická. Tráva na obou stranách hranic je nakrátko posečená: jediné pasoucí se krávy v dohledu jsou ze západoněmeckých usedlostí. Na československé straně už není po letech vidět zemědělece; pohybují se tu pouze mladí pohraničníci. Ve vyklizených vesnicích nezůstalo žádné civilní obyvatelstvo. Chalupy se rozpadají. Školy a skladiště byly přestavěny na noclehárny pro vojáky. Kostelní věže slouží za pozorovatelný. Na československé straně panuje absolutní klid a ticho; rolníci z bavorských vesnic prý mají pocit, že žijí na konci světa: život proudí jen jedním směrem: u hranic se zastaví.

Od roku 1972, kdy se podařilo přejít pouze padesátí osobám, se tu provoz zvýšil. K pokusům o přechod dochází téměř každodenně, asi jednu třetinu z nich tvoří pokusy východních Němců — kteří si myslí, že žádná hranice nemůže být tak těžko překonatelná jako ta jejich. Ale dostat se na Západ přes hranici československou je mnohdy ještě obtížnější. Nelidské východoněmecké zábrany spočívají v životu nebezpečném pásmu, které je široké jen pár metrů. V Československu začínají ostnaté dráty a elektřinou nabitě ploty už šest kilometrů před hranicemi. Time cituje výrok jednoho západoněmeckého pohraničníka: "Když se uprchlík NDR dostane k drátům, tak ví, že je to poslední překážka. Ale na československé hranici je to teprve začátek. Pak se musí dostat ještě přes hlídky, přes psy a přes nízko natažené dráty, o které se zakopává". A časopis Time v ličení okolností pokračuje: "Na rozdíl od vý-

chodních Němců se v Československu nepoužívá min — ani automatických výbušnin — ale vynalezli tu své vlastní prostředky. Jedním z posledních je síť malých mikrofónů, které jsou tak citlivé, že zachytí lidský dech.

Ještě bizarnější trik je řada amplionů, z nichž se občas — ozývají výstřely ze samopalů a výzvy: Stůjte! Dále byla zavedena za každého chyceného uprchlíka peněžní odměna. To je jeden z důvodů, proč se českoslovenští pohraničníci často neostýchají pronásledovat svou oběť až za vlastní hranice, kde patrolují západoněmecké hlídky jen zřídka. V jednom případě běžel pohraničník za uprchlíkem skoro půl kilometru na německé území."

Opět byl Únor

První muž v Československu — Gustav Husák — opět neoslavil "únorové vítězství" z r. 1948 v Praze. Byl v oněch dnech na dovolené ve Vysokých Tatrách a — aby se neřeklo — sjel 25. února mezi lid, konkrétně do městečka Svit, kde je nová továrna na

Americký týdeník dále uvádí: "Na rozdíl od východních Němců je v Československu na hranicích méně zastřešených. Míří se na nohy a ně, které výstřely jdou úmyslně mimo."

Tolik z amerického týdeníku Time na téma nepříliš radostné. Rozumní a moderní lidé by rádi viděli československou hranici na všech jejích úsecích volnou a lidskou.

umělé textilie. Tady, v Bratislavě, si prohlédl závod i výzkumný textilní ústav, shlédli módní přehlídku a promluvil k osazenstvu. V Praze oslavili výročí položením věnců u hrobu Klementa Gottwalda a pravidelnou manifestací na Staroměstském náměstí. Vedle obvyklých frází se městský stranický tajemník Kapek ve svém projevu zvláště obrátil na mladou generaci a zvolal k ní podivuhodná slova, která je nejlépe doslova ocitovat. "Naši mladí dělníci, mějte neustále na paměti, že socialistické zřízení, které jako jediné na světě vám dává společenské postavení vedoucí třídy a poskytuje ničím neomezenou perspektivu životních jistot, je plodem únorového vítězství!"

Stejně mají mít na paměti mladí zemědělci, že tentýž plod Února jim zaručuje rovnoprávné společenské postavení a vysokou životní úroveň. A "příslušníci mladé inteligence" si mají být vědomi, že onen plod jim "umožňuje neomezené rozvíjet tvůrčí schopnosti".

Je to smutná a ponižující hra, k níž se tu vedoucí pražští politici stále znovu odhodlávají: pokrytecká přetvářka, která na jedné straně zakazuje pohyblivým myšlenkám a vědoucím mozkům jakékoli sebemenší svobodné hnutí a na druhé straně povolává k mládeži, o níž si myslí, že o vládních podvodech ještě neví, hesla o "neomezeném rozvoji schopností". Ale jedno je jisté: mladí lidé tihle hru nehrají s sebou. Vědí, že je to hra falešná. S.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud našim nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopovanejším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbírká esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útek z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narození tohoto politika, který spolužádal, budoval a řídil mladý československý stát. Neoprádatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

OBJEDNÁVÁM:

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

ÚHLEM NA OBLOBU —

Miroslav Rašín. Sbírká cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADĚJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Krajan, pismák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — kráčem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bídě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazírování-slovy a kresbami — populárního komika Járy Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martínek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních údobí.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martínek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martínek. Sbírká anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Duben. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Járy Kouta	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00